

Віктор Козоріз

ІНОЗЕМНІ ПОСЕЛЕНЦІ НА ЗЕМЛЯХ СЕЛА ВЕЛИКИЙ ХУТІР

Стаття присвячена історії появи іноземних переселенців на землях села Великий Хутір Золотоніської сотні Переяславського полку в другій половині XVIII століття. Розглянуто також особливості переселенської політики, яка проводилася у цей час царською адміністрацією та її наслідки для окремого населеного пункту.

Ключові слова: Великий Хутір, переселенці, колонія, волохи, П. Рум'янцев.

У другій половині XVIII століття за царювання Катерини II в Російській імперії проводилася активна переселенська політика, внаслідок якої на українські землі, переважно південні, переселилося багато вихідців з європейських країн – німців, сербів, румунів, молдаван тощо. Ця політика зачепила і село Великий Хутір, яке на той час належало до Золотоніської сотні Переяславського полку й відносилось до так званих «казенних кантакузінських маєтностей». У Рум'янцевському описі Лівобережної України, датованому 1765–1769 роками, знаходимо відомості про те, що управителем цих маєтностей на той час був прем'єр-майор Микита Ашанін, який мешкав у Великому Хуторі й виконував адміністративно-розпорядчі функції [1]. Йому ж довелося займатися і безпосереднім розселенням іноземних колоністів, які в 1767 році почали прибувати на великохутірські землі.

21 серпня 1767 року генерал-губернатор Малоросії граф Петро Рум'янцев дав низку доручень (ордерів) своїм підлеглим щодо облаштування на новому місці іноземних переселенців та їхнього грошового забезпечення. Одне з них було адресоване Канцелярії малоросійського скарбу, яка через комісарів Переяславського і Золотоніського повітів мала акумулювати необхідну суму коштів. Інше – управителю казенних кантакузінських маєтностей Микиті Ашаніну, якого призначили розпорядником цих коштів і наглядачем над іноземними переселенцями. *«Будучи извештен из репорта Вашего о прибывших на отведенные земли на поселение Ромунского народа пятидесяти шести семей, в числе ста тридцати трьох душ, при поверенном их Куке, я прилагаю Вам копии, сделанные об них в Канцелярии Опекунства Иностранных постановления и Ее Императорским Величеством конформированные (тобто – затвержені. – Авт.)...»*, – писав М. Ашаніну П. Рум'янцев. У цьому ж ордері він детально описав порядок розподілу та видачі грошових позичок іноземним переселенцям. Зокрема, ті з них, що виявили бажання займатися на новому місці торговельним промислом (купці) або якимось ремеслом (цехові), на своє облаштування отримували по 100 рублів, а хлібороби – по 70. Крім цього, кожна сім'я одержувала по 30 руб. на харчування, а сім'ям хліборобів додатково виділяли ще й 10 руб. на придбання посівного матеріалу. Для проїзду ж переселенців від російського кордону до місця поселення кожна сім'я отримувала на харчування ще по 5 руб. [2, 257 – 259].

Таким чином, держава планувала переселити на великохутірські землі 100 сімей румунських вихідців, на облаштування яких була виділено чимала на той час сума – 12300 рублів. Ці кошти мали видавати переселенцям рівними частинами впродовж трьох років. До того ж М. Ашанін мав слідкувати за їхнім цільовим використанням. Тобто кошти виділялись тільки на визначені статті витрат, серед яких на першому

© Козоріз Віктор Петрович – краєзнавець, журналіст, громадський активіст, член Національної спілки краєзнавців України (Харків).

місці було придбання будівельних матеріалів, сільгоспреманенту, інструментів, посівного матеріалу, худоби і фуражу, а також наймання робітників і майстрів, які мали будувати хати [3].

За задумом царських урядовців, на місці колонії іноземних переселенців поблизу Великого Хутора мало вирости містечко зі своїм самоуправлінням – магістратом. «Месту их поселения считается городом от дня прибытия их на оное», – писав Микиті Ашаніну П. Рум'янцев і просив, щоб той разом з «поверенним Ролунського народу Куком» провів з ними бесіду на предмет недопущення безпорядків та утисків місцевого населення. Але бажаному взаєморозумінню між одними й іншими перешкоджав мовний бар'єр. У зв'язку з цим 3 вересня 1767 року граф Рум'янцев звертався до Переяславської полкової канцелярії з таким листом: «Поселяющиеся при Великом Хуторе иностранные колонисты по недовольному своему знанию Российского языка, просят на их общий кошт, определить им писаря. Оная Канцелярия, вспомагая в показанной их нужде, имеет приискать способных кого к тому людей, и нашед, отправить оного на показанное поселение, где о своих выгодах с требующими может договориться» [4, 263].

Того ж дня граф Рум'янцев направив ордер переяславському бригадиру і коменданту Брет-Шнейдеру з проханням відрядити у Великий Хутір шістьох гарнізонних солдатів і одного капрала, які мали поступити в розпорядження прем'єр-майора Микити Ашаніна «в рассуждение поселяющихся там иностранных колоний». Про те, чим була викликана така необхідність, можемо тільки здогадуватися. Тим більше, що раніше М. Ашанін скаржився, що серед іноземних поселенців траплялися непорядні люди, «которых неводержанность привела уже на худые дела».

Як бачимо, облаштування на великохутірських землях іноземних поселенців

*Петропавлівська церква у селі Великий Хутір
Драбівського району.*

не розуміють російської мови, а тому, відвідуючи великохутірську церкву (йдеться про церкву Преподобної Пелагеї. – **Авт.**), відчувають великі незручності. У зв'язку з цим Петро Рум'янцев просив духовну особу *«о повелении духовным властям, чтоб невозбраняемо было священникам Греческого исповедания в сию колонию вышедшим, для объявленных колонистов, в церкви Великохуторянской на Волоском языке отправ- лять священнослужение по дням, на которые условятся они с тамошним приходским священником»* [5, 27 – 28].

Як видно з відповіді Гервасія, прохання графа Рум'янцева було повністю задоволене, хоча на цьому проблеми іноземних переселенців не закінчилися. Того ж 1769 року вони скаржилися графу Рум'янцеву на своє скрутне матеріальне становище та на утиски з боку управителя казенної економії Микити Ашаніна. Колоністи вимагали визначити з-поміж своїх одноплемінників чотирьох суддів та збудувати для них окрему церкву. Очевидно, варіант із проведенням у діючій великохутірській церкві почергових релігійних відправ у визначені дні їх не задовольняв. Не влаштувало переселенців і те, як вирішуються інші питання, пов'язані з їхнім розміщенням на новому місці та матеріальним забезпеченням.

Тут потрібно пояснити, що переселення іноземців на терени Російської імперії і їхній правовий статус регулювалися низкою законів, які й визначали суть переселенської політики. Так, маніфестом від 14 жовтня 1762 року Сенату наказувалося приймати всіх іноземців, які бажають переїхати до Росії, за винятком євреїв. А 22 липня 1763 року було видано ще два законодавчі акти: маніфест про дарування іноземним переселенцям прав і пільг та указ про заснування Канцелярії опікунства над іноземними переселенцями, яка підпорядковувалась безпосередньо імператриці. Відповідно до маніфесту, всі іноземці, які виявляли бажання записатися в купці або ж оселитися колоніями на вільних і зручних для землеробства землях, мали присягнути на підданство Російській імперії. Після цього їм гарантувалося право на вільне віросповідання за своїм обрядом, звільнення на певний строк (від 5 до 30 років) від податків і зборів, надання на 10 років безпроцентної позики для зведення будинків, отримання достатньої кількості землі, право власної внутрішньої юрисдикції тощо [6]. 19 березня 1764 року ці положення були закріплені у спеціальному Законі «Про колоністів» та в колоніальному статуті, яким і послуговувалися переселенці. Тому вони так наполегливо домогалися від представників царської адміністрації виконання обіцяних їм прав і привілеїв.

Не дивує й те, що звернення та скарги колоністів розглядалися на найвищому рівні, а для їхньої перевірки навіть створювали спеціальні комісії. Одну з них очолював надвірний радник Малоросійської колегії Олександр Башилов, який особисто приїздив до Великого Хутора й на місці перевіряв скаргу тутешніх переселенців. Висновки цієї комісії були викладені ним у рапорті на ім'я графа П. Рум'янцева, а

супроводжувалося низкою проблем, які доводилося вирішувати графу Рум'янцеву. Про це свідчить і його листування з єпископом Переяславським і Бориспільським Гервасієм. У квітні 1769 року П. Рум'янцев звертався до єпископа і просив дозволу проводити у місцевій великохутірській церкві релігійні відправи *«выходцам Ромунского народу, поселяющимся в Переяславском полку при Великом хутори»*. Своє прохання граф пояснював тим, що переселенці не мають у своїх поселеннях власних храмів, хоча й належать до православної віри. До того ж багато з них

той переадресував їх зі своїми вказівками князю Платону Мещерському, тогочасному правителю Малоросії. Зважаючи на інформативність цього документа, наводимо його повністю, мовою оригіналу.

«Ордер. 1769 г. Г. Генерал-майору Князю Мещерскому.

Препоручивши пред сим Вашему Сиятельству, в полное распоряжение об колонии иностранных выходцев, заводимья в Малой России, посылаю при сем рапорт мне поданный от Г. Надворного Советника Башилова, со всеми приложениями в оном упомянутыми, в изследовании о разных мне принесенных, от колонистов поселяющихся при Великом хуторе, жалобах на майора Ашанина и предписывая за рассмотрением всего того к исполнению, Вашему Сиятельству следующие:

1-е) По их вложенной тут просьбе, согласую я определить над ними четырех Суддей, по избранию общему из людей достойных и известного поведения, которые бы рачили о сохранении в их обществе всякого благочиния и порядка. Сим выбранным к знанию их должности прилично предписать ко исполнению, переведены с Немецкого языка на Российский, устав данный, о содержании полиции, домостроительства и полевого хазяйства, колонии Беловежской, чтобы и сие селение тоже порядки в своем обществе, и распространении хозяйства хранило.

2-е) Строеение церкви вновь в сем селении излишнее для них было бы, поелику малое число их не в состоянии собою оную пристойно содержать; но в замен и в сем случае, их требования, писал я к Архирею Переяславскому, чтобы не возбраняемо было попам вышедшим в сию колонию, в тамошней Великохуторской церкви на Греческом языке отправлять литургию и прочия священнослужения, чем они и довольны быть могут.

3-е) Просящихся в Гусарские полки в службу, отправит всех к Г. Генерал-Майору и Обер-Команданту Киевскому Ельчанинову, для дальнейшего препроваждения, где полки в которые они определены быть хотят, находятся, ибо все старые Гусарские полки назначены в первую армию: давши прежде из них каждому по тридцать рублей сверх всяких выдач, которые в ссуду они получили из казны по своем выходе, которых не ставить в зачет при теперешнем снабдени. Но ежели они сверх ссуды казенной, на свой капитал произвели какое домостроительство, то за то, по оценке, из казны возвратит им деньги, а построенное останется для других поселенцев, которым при даче, оное на счет поставят.

4-е) Как все сии колонисты по освидетельствованию на месте, Господином Башиловым, от крайней нищеты изнемогают, и без подмоги казенной, ни как обойтись не могут, то Ваше Сиятельство прикажите под порукою всего общества ссуду им потребную, по прилагаемым ведомостям, произвести; разобравши между ими, кому быть мастеровыми и купцами, и которым остаться хлебопашцами. После сего вспоможения подтвердить их избранными Судьям, дабы они за всяким хозяином смотрели, чтобы по своему состоянию прилежное упражнение продолжал в обзаведении себе потребным хозяйством, и недопускали бы, чтобы полученное вспоможение теряли на предосудительные прихоти.

5-е) Запретить им в поселение свое принимать из таких людей, которые уже в нашей земле, до того пребывание и жительство имели, в разуме таком, что таковым не будет принадлежать никакая ссуда определяемая для одних выходцев.

6-е) Вашему сиятельству оставляю учинить рассмотрение по их просьбе, что касается о дозволении употреблять им лес, определенный, бывшему поверенному Куке, на огорожу дворов и постройку земледельческих орудиев.

7-е) Принесенные от них жалобы на майора Ашанина в бое и других обидах, поелику при следствии о противном удостоверили своими показаниями самые их священники, не наводят однако ж виновности достойной взыскакия на майора Ашанина. Но Ваше сиятельство, для переду, рекомендуйте сему майору, чтобы он свои поступки против сих колонистов учреждал по уважению, что он имеет дело с иностранцами... необычными к порядку, в которой их приводить наиболее надобно средствами умеренности...» [7, 27 – 28].

Як бачимо з цього документа, представники тодішньої царської адміністрації вживали серйозних заходів для облаштування іноземних поселенців на великохутірських землях та задоволення їхніх невідкладних потреб. Про це свідчить і той факт, що у 1776 році, тобто через 9 років від початку заселення, вони вже мали на території колонії свою церкву, названу на честь первоверховних апостолів Петра і Павла. На будівництво цієї церкви з державної казни було виділено близько 700 рублів. Як видно із сповідальної відомості за 1776 рік, її першими священиками були Михайло Федоров (45 років), Андрій Лозовський (40 р.) та вдівець Василь (44 р.). Також при церкві служили: дяк Максим Орел (47 р.), паламар Андрій Нечай (32 р.) та «школяни» Антон Мойсеєв (20 р.) і Микита Яковлев (14 р.) [8].

Було в містечку-колонії і своє самоврядування, на чолі якого стояв спочатку староста, а потім отаман. Сама колонія знаходилася на правому березі річки Золотоношки, між с. Великий Хутір і Великохуторянською слободою (нині це центральна частина В. Хутора). За даними сповідальної відомості Петро-Павлівської церкви за 1777 рік, на той час у колонії переселенців нараховувалось 76 дворів, у яких проживало 383 особи. Серед них зустрічаємо прізвища Сандиг, Мунтянів, Мудрянів, Сандулів, Стоянових, Рибаків, Сербинів, Грузинів, Болгаринів тощо [8]. Але, напевне, існуючі умови життя та господарювання не влаштували колоністів, від яких до того ж вимагали бути в «послушаних» у комісара-наглядача Микити Ашаніна. Та, мабуть, і Ашанін не дуже переймався правами переселенців, бо між ним і колоністами постійно виникали якісь конфлікти і суперечки. Через це найсміливіші з колоністів, порушуючи взяті на себе зобов'язання, почали втікати зі свого поселення за Дніпро, у нейтральну зону, що вважалося тяжким злочином. Так, колоніст з Волющини Василь Гаврилов, його дружина і троє дітей, а також Трохим Опанасенко з дружиною хотіли втекти через Домантово на правий берег Дніпра. Вони домовилися із жителем Домантового Леонтієм Шамраєм та його сином Андрієм, які своїм човном мали перевезти втікачів на інший берег річки. Але їх піймали і передали до Золотоніського суду. За ухвалою суду, Л. Шамрая і його сина покарали ударами батога (кожному дали по триста ударів), а після цього «врезав ноздри» відправили на вічне заслання. Гаврилову і Опанасенку дали по 100 ударів батогом і віддали на поруки [9].

Про втечі колоністів неодноразово доповідав у Малоросійську колегію і управитель казенних кантакузінських маєтностей прем'єр-майор Микита Ашанін. У 1777 році він надіслав до колегії список із 17 втікачів, за якими рахувалось 3708 рублів 91 коп. боргу. Також комісар повідомляв, що у 1769 році 25 колоністів були відправлені у гусари [10].

Краєзнавець Костянтин Сакун, який свого часу досліджував це питання, посилавшись на архівні джерела, писав, що великохутірські колоністи всіляко опиралися поневоленню, а їхньою боротьбою керував поселенець Кука. Дізнавшись про це, царський уряд заарештував його і посадив «на хлеб, воду под караул», тобто ув'язнив, а заворушення поселенців придушив. Після цього незадоволені панщиною і своєю «крайней скудністю» сімнадцятеро чоловік утекли шукати «пропитания», частина переселенців подалася в гусари, а решта, скорившись тяжкій долі, залишилась жити в Хуторі [11].

Варто нагадати, що з 1775 року де-факто, а з 1777 року вже й де-юре Великий Хутір і прилеглі до нього поселення стали власністю таємного радника і сенатора Петра Завадовського, який на той час обіймав високі посади при дворі Катерини II і вважався її фаворитом. Своїми великохутірськими і драбівськими маєтностями він управляв через свого рідного брата Івана Завадовського та через довірену особу – дійсного статського радника Григорія Фридрикевича, який на території нашого краю володів Золотоношкою і Нехайками. У 1776 році в листі до Г. Фридрикевича Завадовський просив не порушувати прав, наданих колоністам, поселеним при Великому Хуторі, хоча й не уточнював, хто саме і чим порушив ці права [12, 493]. Тоді ж за сприяння Петра Завадовського на території великохутірської колонії була споруджена церква Первоверховних апостолів Петра і Павла, про яку ми вже згадували. Не дивно, що у Кліровій книзі Полтавської єпархії за 1902 рік саме П. Завадовський значиться фундатором цього храму, хоча дата його побудови – 1877 рік – вказана не вірно.

З цього можемо зробити висновок, що спочатку П. Завадовський був зацікавлений у тому, аби утримати іноземних переселенців на великохутірських, тобто своїх, землях і при звичайті їх до місцевих умов. Проте, зважаючи на те, що колоністи продовжували порушувати спокій місцевого населення і вимагали переселення їх на нове місце, згодом він змінив свою думку. 20 квітня 1783 року в листі до П. Рум'янцева П. Завадовський просив посприяти у вирішенні ситуації з колоністами, дозволивши переселення їх у обезлюднілі міста. *«Осмеливаюсь привести вашему сиятельству всенижайшую просьбу о деле моем с волохами в Переяславском полку, чтобы, буде можно, переселить их. Я бы пополнил и издержки казенныя, лишь бы избавитья такою соседства, которое служит к соблазну и развращает моих мужиков»*, – писав він правителю Малоросії [13, 58]. А 9 серпня 1783 року в черговому листі до Рум'янцева П. Завадовський уже дякував йому за *«данное повеление ко успокоению владения моего от волохов»* [14, 60].

Як бачимо з інших документів, у 1783 році почалося організоване переселення румунських колоністів з великохутірських земель на південь, до новоутвореного Катеринославського намісництва, де вони могли почувати себе вільніше. Причому, це питання знаходилося на особистому контролі у цариці, якій, напевне, також скаржилися колоністи. Про це свідчать два листи, адресовані графом Рум'янцевим Катерині II, у яких він звітував про виконання її доручень щодо переселення згаданих колоністів. У одному з них граф Рум'янець доповідав цариці, що переселення «Волохов, Болгар и других иностранцев поселившихся на землях села Великого Хутора» він передоручив київській Казенній палаті, а в другому вже звітував про те, що ці іноземці з приставленим до них офіцером відправляються до Кременчука, який на той час був адміністративним центром Катеринославського намісництва. А ще П. Рум'янець повідомляв, що *«деньги на перевоз их имения, и престарелых и малых, також церковных разных вещей и иконостаса, всего триста семдесят восемь рублей и четыре копейки потребны, отпущены из суммы определенной на чрезвычайные расходы по Киевской губернии»* [15, 28].

Та тільки цим справа не закінчилася. 29 лютого 1785 року Катерина II підписала наказ, яким доручила князю Григорію Потьомкіну через Катеринославську казенну палату та директора домоводства вжити негайних заходів для прийому і поселення волохів, болгар та інших переселенців, що прибували з Великого Хутора. Тут же містився список казенних боргів, які рахувалися за переселенцями і потребували списання:

- 774 руб. 10 коп. – використаних на побудову церкви та інші потреби;
- 148 руб. 68 коп. – за прогон (переїзд) переселенців;
- 2435 руб. 6 коп. – за померлих, в яких не залишилось родичів;
- 2590 руб. 55 коп. – за тих, що вступили на військову службу;
- 2341 руб. 68 коп. – за втікачів... [16, 350-351].

Як бачимо, переселенська політика потребувала суттєвих фінансових витрат і царська адміністрація їх забезпечувала. Інша справа – наскільки виправданими були ці витрати в економічному плані і як швидко вони окупилися. Це питання досі залишається відкритим.

Залишається відкритим і питання про те, куди саме, до якої місцевості, переселилися іноземні колоністи, що мешкали на великохутірських землях, і як вони там обживалися. Напевне можемо стверджувати тільки те, що у 1783–1795 роках основна маса переселенців, які прибували до Катеринославського намісництва, осідала у Павлоградському, Новомосковському, Бахмутському та Слов'яносербському повітах (тепер це частина Дніпропетровської і Донецької областей) [17, 259]. Отож, мабуть, десь там потрібно шукати сліди наших переселенців. Але ці сліди залишилися й у Великому Хуторі, бо частина іноземців відмовилася від переселення в південні степи й залишились на великохутірських землях. Цьому сприяли і змішані шлюби, які уклалися між іноземцями та корінними жителями Великого Хутора. Такі шлюби були зафіксовані вже у 1769 році. Так, у додатку до Рум'янцевського перепису Великого Хутора та Великохуторянської слободи, датованому цим роком,

читаємо, що «в Николая Сотника в убыль из людей... дочь его Агафия, 16 лет, вышла в замужье из поселенных при селу Великом Хуторе ромунского роду за иностранца Енакия Васильева», «У Филипа Неруша в убыль из людей...дочь его Васа, 10 лет, вышла в замужье из поселенных при селу Великом Хуторе ромунского роду за иностранца Георгия Мартынова», «в Никиты Кукобного в убыль из людей: племянница его Иуляна, 19 лет, вышла в замужье к поселенному при селе Великом Хуторе ромунского роду за иностранца Николая Маркова» [1].

У 1784 році колонія іноземних поселенців при В. Хуторі нараховувала 33 двори, в яких мешкало 70 дорослих осіб «польских выходцев, называемых бойками» та 134 їхніх дітей. Серед них були родини священника Михайла Федорова, отамана Костянтина Галацана, а також Івана Литвина, Тимофія Грициченка, Івана Болюха, Семена Чабана, Миколи Куліна, Олександра Сандула та інших. Серед жителів колонії згадуються і три родини Волохів – Йосипа Федоровича, Гаврила Костянтиновича та Миколи Гавриловича, які загалом нараховували 22 членів сімейств [18]. Згодом усі іноземні переселенці, що осіли на великохутірських землях, утратили свої привілеї й були прирівняні до звичайних кріпаків, які відробляли казенну панщину та інші повинності. А на місці їхньої колонії, яка проіснувала близько 20 років, виник новий населений пункт – Бойківська слобідка, до складу якої увійшли Великохуторянська слобода та містечко колоністів, що отримало серед місцевого населення назву «Волощина».

За даними сповідальної книги Петро-Павлівської церкви, у 1815 році в селі Бойківська слобідка проживало близько 30 родин, члени яких були прямими нащадками колишніх колоністів [19]. Особливо активно розросталися родини Рибаків, Сандиг, Мудрянів, Лопуляків, Писанюків та інші. Так, у сповідальній книзі Петро-Павлівської церкви за 1842 рік записано 14 членів родини Сандигів, 12 – Лопуляків, 10 – Рибаків, 8 – Писанюків і т. д. [20]. Тривалий час представники цих родин ще вирізнялися серед корінного населення своїм чорнявим або кучерявим волоссям, але згодом мішані шлюби усунули й ці відмінності, засвідчивши повну асиміляцію колишніх іноземців з місцевим людом.

Сьогодні громада Великого Хутора – єдине ціле, і лише історична назва однієї з частин села (Волощина) та незвичні прізвища окремих жителів нагадують про давні зв'язки корінного населення з представниками інших народів, яких доля назавжди занесла в Україну.

1. Центральний державний історичний архів України (далі – ЦДІАК). – Ф. 57, оп. 1, кн. 240, арк. 1.
2. Чтения в Императорском обществе истории и древностей российских // Архив военно-походной канцелярии графа П. А. Румянцева-Задунайского. – М. – 1865 г.
3. Там само.
4. Там само.
5. Переписка Гр. Румянцева о колонистах, поселенных в Малоросии // Черниговские губернские ведомости. Год семнадцатый. – 1854. – № 4.
6. Клаус А. Наши колонии: опыт и материалы по истории иностранной колонизации в России. – СПб, 1869.
7. Переписка Гр. Румянцева о колонистах, поселенных в Малоросии // Черниговские губернские ведомости. Год семнадцатый. – 1854. – № 4.
8. Державний архів Полтавської області (далі – ДАПО). – Ф. 801, опис 1, спр. 525.
9. ЦДІАК. – Ф. 763, оп. 1, спр. 500, арк. 63–64.
10. Там само.
11. Прапор Жовтня, – 1963. – 10 жовтня.
12. Киевская старина. – Т. XXX.– Сентябрь 1890 г. (Документы, известия и заметки. Три письма гр. П. В. Завадовского 1775 и 1776 г.)
13. Письма графа П. В. Завадовского к фельдмаршалу графу П. А. Румянцову 1775–1791 годов. – СПб., 1901.

14. Там само.
15. Черниговские губернские ведомости. Год семнадцатый. – 1854. – №4.
16. Сборник императорского русского исторического общества. – Т.27. – СПб., 1880.
17. В.М. Кабузан. Заселение Новороссии в XVIII – первой половине XIX века. – М., 1976.
18. Державний архів Полтавської області. – Ф. 706, опис 3, спр. 26.
19. Там само, спр. 44.
20. Там само, спр. 56.

Статья посвящена истории появления иностранных переселенцев на землях села Великий Хутор Золотоношской сотни Переяславского полка во второй половине XVIII столетия. Рассмотрены также особенности переселенческой политики, которая проводилась в это время царской администрацией и ее последствия для отдельного населенного пункта.

Ключевые слова: Великий Хутор, переселенцы, колония, волохи, П. Румянцев.

The article is devoted to the history of the foreign settlers emergence on the lands of the village Velykyi Khutir of the Pereyaslav regiment's Zolotonosha hundred the in the second half of the XVIII century. The peculiarities of resettlement policy, which was carried out at this time by the royal administration and its consequences for a separate settlement, were also considered.

Key words: Velykyi Khutir, settlers, colony, volokhy, P. Rumyantsev.

